

PRVÁ KAPITOLA

1922

Starena v prítmí ulice čakala, kým svetlá v byte na Behaimstrasse 72 zhasnú. Balkón priam prekypoval krvavočervenými ružami, po železnom zábradlí sa tiahol vinič, no mladý pár, čo tam žil – Siegfried Jüttner, bažiaci po moci, a jeho chladná manželka Alwine –, nepatril k tým, ktorí by polievali kvety. O to sa starala ich slúžka. Opatrovať niečo živé totiž dokážu iba tí, čo majú v sebe dobro. Starena už sledovala Jüttnerovcov takmer dva roky, vedela o nich veľa. Boli to informácie dôležité pre misiu, ktorú sa chystala podstúpiť.

Vedela napríklad, že pán Jüttner patril k prvým mužom v Berlíne, ktorí vstúpili do Národnosocialistickej nemeckej robotníckej strany, nového politického hnutia, ktoré si vo vojnu zničenej krajine postupne získavalo podporu. Vedela, že ho k tomu inšpirovala návšteva Mníchova pred takmer troch rokov, kde v reštaurácii Hofbräukeller sledoval búrlivý príhovor mladého muža menom Adolf Hitler. Vedela, že len čo si tú reč vypočul, kráčal dvadsať minút späť do elegantného hotela Vier Jahreszeiten, zobudil svoju mladú ženu a pomiloval sa s ňou aj napriek jej

prvotným protestom, lebo sa jej práve snívalo o mladíkovi, ktorého kedysi milovala a ktorý zahynul počas veľkej vojny.

Starena tiež vedela, že dieťa počaté v tú jeseňou voňajúcu bavorskú noc, dievčatko, ktoré Jüttnerovci nazvali Inge, má materské znamienko v tvare holubice na vnútornej strane ľavého zápästia.

Vedela, že dievčatko v nasledujúci deň, šiesteho júla 1922, oslávi svoje druhé narodeniny. A s rovnakou istotou, ako že nežné zvončeky konvaliniek a modrasté lístky prilbice dokážu zabiť človeka, vedela, že to dievčatko nesmie u Jüttnerovcov zostať.

Preto aj prišla.

Jerusza vždy vedela veci, o ktorých ostatní netušili. Napríklad presne poznala chvíľu, keď Frédéric Chopin v roku 1849 zomrel, lebo sa v noci zobudila z hlbokého spánku na tóny jeho *Revolučnej etudy*, ktoré jej v hlave duneli ako pochodujúci sprievod. Keď sa v roku 1867 narodila Marie Curiová a v roku 1879 Albert Einstein, pocítila, ako sa jej pod nohami trasie zem. A v jeden sparný júnový deň roku 1914, dva mesiace po tom, čo dovŕšila sedemdesiatštyri rokov, pocítila hlboko v krčnej žile, dva týždne predtým, než sa k nej tá správa dostala, že dediča rakúsko-uhorského trónu zasiahne guľka atentátnika a celkom poruší krehkú rovnováhu sveta. Už vtedy jej bolo jasné, že sa schyľuje k vojne, rovnako ako teraz. Videla to v tmavých oblakoch, ktoré sa zoskupili na horizonte.

Jeruszina matka, ktorá sa v roku 1860 otráвила jedom, ktorý si sama namiešala, jej vždy hovorievala, že táto neuveriteľná schopnosť je darom od Boha a dedí sa z matky na dcéru len u tých najšťastnejších židovských žien. Jerusza, posledná v pokrvnej línii ťahajúcej sa po celé stáročia, si občas bola celkom

istá, že je to skôr prekliatie, no nech to už bolo čokoľvek, stalo sa to jej celoživotným bremenom, ktoré ju nútilo nasledovať hlasy ozývajúce sa v lesoch. Listy si šepkali v korunách stromov. Kvetty rozprávali príbehy staré ako sám čas. Ak sa človek dobre započúval, príroda mu prezradila aj svoje najväčšie tajomstvá, ktoré boli, ako inak, tajomstvami samotného Boha. Aj v tej chvíli to bol Boh, kto priviedol Jeruszu na roh tmavej berlínskej ulice, kde sa stane zodpovednou za zmenu osudu jedného dieťaťa a možno aj kúska sveta.

Jerusza už žila osemdesiatdva rokov, takmer dvakrát tak dlho ako priemerný Nemec. Keď sa ľudia na ňu dívali – ak sa vôbec unúvali na ňu pozrieť –, boli viditeľne prekvapení jej zošúverenou tvárou, rukami skrútenými vekom a ťažkým osudom. Väčšinu času ju však cudzí ľudia ignorovali, tak ako to Siegfried a Alwine Jüttnerovci urobili už aspoň tisíckrát, keď okolo nej prechádzali po ulici. Jej vek ju robil osobitne neviditeľnou najmä pre tých, ktorým viac záležalo na vzhľade a moci. Zhodnotili, že je pre nich neužitočná, že je len stratou času, stratou priestoru. Koniec koncov, niekto taký starý už predsa aj tak čoskoro umrie. No Jerusza, ktorá celý svoj život prežila vďaka rastlinám a bylinkám v tých najtmavších kútoch najhlbších lesov, vedela, že bude žiť ešte takmer dvadsať rokov, kým nebude mať stodva, a potom zomrie v jeden jarný utorok, keď sa rozpustia posledné snehy roka 1942.

Slúžka Jüttnerovcov, plachá dcéra mŕtveho námorníka, odišla z bytu pred dvoma hodinami. Bolo pár minút po desiatej, keď konečne Jüttnerovci zhasli všetky svetlá. Jerusza si vydýchla. Tma bola jej štítom, vždy to tak bolo. Nazrela do zatvoreného okna izby napravo a cez smotanový záves sa jej sotva podarilo

rozoznať obrysy detskej postieľky. Presne však vedela, kde je, lebo v tej izbe bola už veľakrát, keď nikto nebol doma. Vtedy rada prstami prechádzala po jej borovicovom ráme a cítila jeho drsný povrch. Drevo má svoju pamäť, to je azda jasné, a prvý raz, čo sa Jerusza dotkla postele, kde spávalo dieťa, premohol ju pocit, ako keby ju zaplavilo teplé biele svetlo.

Bolo to to isté svetlo, ktoré ju sem pred dvoma rokmi priviedlo z lesa. Prvýkrát ho videla v júni 1920, svietilo nad korunami stromov ako jej osobná polárna žiara a ukazovalo jej cestu na sever. Nenávidela mesto, hnusilo sa jej zdržiavať sa na mieste, ktoré vytvorila ľudská, a nie Božia ruka. No bola presvedčená, že nemá na výber. Nohy ju doniesli rovno na Behaimstrasse 72, aby bola svedkom toho, ako čiernovlasá pani Jüttnerová po prvý raz dojčí svoje dieťa. Videla, ako to bábätko žiari, dokonca už vtedy bolo ako svetielko v najhlbšej tme, o ktorom nikto nevedel, že prichádza.

Nechcela dieťa. Nikdy po ňom netúžila. Možno preto jej tak dlho trvalo, kým zareagovala. No príroda nerobí nijaké chyby a v tej chvíli, keď obloha sčernela krdľom tichých drozdov letiacich ponad rozsvietené mesto, vedela, že nastal čas.

Bolo jednoduché vyliezť po požiaranom rebríku modernej budovy a ešte ľahšie otvoriť nezaistené okno Jüttnerovcov a potichu sa prešmyknúť dnu. Dieťa bolo hore, mlčky ju sledovalo tými ligotajúcimi sa výnimočnými očkami – jedno bolo modré ako súmrak, druhé zelené ako les po daždi. Vlasy malo čierne ako noc, ústočká červené ako vlčí mak.

„*Ich bin gekumen dir cunemen,*“ zašepkala Jerusza v jazyku jidiš, ktorý ešte dievčatko nepoznalo. *Prišla som si po teba.* Prekvapilo ju, ako prudko jej bije srdce.

Nečakala odpoveď, no dieťa zľahka pootvorilo pery a natiahlo ľavú rúčku dlaňou hore, až sa v tme zatrblietalo znamienko v tvare holubice. A potom tichučko niečo vyslovilo, niečo, čo by menej vnímavý človek považoval za detské bľabotanie, ale Jerusza to neomylné začula. „*Dos zent ir,*“ povedalo dievčatko v jazyku jidiš. *Si to ty.*

„*Jo, dos bin ich,*“ prikývla Jerusza. A po tých slovách zobrala dieťa, ktoré ani nezaplakalo, do náručia a privinula si ho k vášnivým krivkám svojho tela, vyliezla z okna a po železnom rebríku zostúpila až na chodník bez toho, aby spôsobila čo i len najmenší hluk.

Dieťa ju mlčky sledovalo zo záhybov jej pláštá, nerovnaké očká farby oceánu malo okrúhle od zvedavosti, dívalo sa, ako za nimi mizol Berlín a ako ich postupne pohltil les tiahnuci sa na sever.